

DOI 10.51558/2490-3647.2023.8.3.57

UDK 811.163.4(497.6)'372.21

Primljeno: 26. 07. 2023.

Pregledni rad
Review paper

Indira Šabić

OJKONIMI ZOOMORFNOGA POSTANJA U TOPONIMIJI BOSNE I HERCEGOVINE

U članku se analiziraju ojkonimi Bosne i Hercegovine koji su u procesu imenovanja tvoreni od zoomorfnih motiva. Raspravlja se o onomastičkim nazivima i odnosu ojkonima i zoonima. Na primjerima je pokazano kako životinjski nazivi obavljaju funkciju imena mjesta – zoojkonima. U glavnome dijelu rada autorica je prezentirala semantičke tipove zoojkonima, a zatim je utvrdila njihove tvorbene i etimološke značajke. S tim u vezi, najveći broj zoojkonima je slavenskoga porijekla, dok je samo jedan ojkonim motiviran posuđenicom, odnosno grecizmom, što potvrđuje tezu o slavenskome kontinuumu u pogledu ovakvoga načina imenovanja mjesta. Zaključeno je da proučavanje zoojkonima nije važno samo za utvrđivanje unutarjezičnih značajki nego i izvanjezičnih: utvrđivanje regija faune, privrednih kretanja i uopće odnosa čovjeka i prirode, čime se otvara prostor budućim multidisciplinarnim pristupima.

Ključne riječi: onomastika; toponimi; ojkonimi; zoojkonimi; zoomorfni motivi

UVOD

I u starim i u današnjim civilizacijama životinje su bile statusno pozicionirane u religijskim vjerovanjima, praksi i obredima, u svekolikoj umjetnosti, književnosti, slikarstvu ili plesu, ratu i lovu. Kauzalno, religijske dogme su imale pluralan utjecaj na čovjekov odnos prema životinjama, koji se kretao u rasponu od obožavanja do strepnje, zazora i straha. *Knjiga Postanka* je čovjeka učila kako selektivno djelovati prema životinjama. Tako priča iz Edenskoga vrta poučava o zloćudnoj zmiji, Jahve

o prirodnoj selekciji kad pored Kainove prinesene žrtve od zemaljskih plodova odabire Abelovu prvinu od stoke, dok nalog Abrahamu da žrtvuje svoga sina Izaka kao „žrtvu paljenicu” izjednačava vrijednost životinje i sa samim čovjekom. Ove i druge religijske predaje su uz mitološke o fantastičnim životinjama, hibridnim mutacijama ljudskih i životinjskih oblika, i uz stvarne životne prilike i neprilike iz suživota sa životinjama, stvorile u čovjeku osjećaj sistematiziranja životinja. Spoznavši mogućnosti životinja koje su ga okruživale čovjek je postao motiviran u procesima identifikacije (nadijevajući profilaktična imena sebi i drugima), karakterizacije (frazologizirajući čovjekove osobine/ponašanja u zajednici) i ojkonimizacije (imenujući naselja prema prisustvu životinja). Bilo da ih je povremeno zaticao, njegovao ili iskorištavao na određenim mjestima, ta je mjesta čovjek znao uvijekvečiti životinjskim imenom. Imenovanje je bilo uvjetovano pučkom taksonomijom koja je počivala na narodnom vjerovanju, običajima i percepciji uzgoja i koristi od životinja. U nastavku ćemo ispitati kako su isto radili Bosanci i Hercegovci na primjerima svojih naseobina, imajući u vidu da je danas bosanskohercegovačka ojkonimija zatvoren sustav – ne nastaju novi ojkonimi, ali se do skore prošlosti interveniralo na tom planu, najčešće zbog izvanjezičnih razloga. Istraživački korpus je oblikovan nad publikacijama *Sistemski/sustavni spisak općina i naseljenih mjesta Bosne i Hercegovine* (2013), *Abecedni spisak naselja u SFRJ. Promene u sastavu i nazivima naselja za period 1948-1990* (1991), *Imenik naseljenih mjesta u SFRJ* (1985), *Stanovništvo Bosne i Hercegovine. Narodnosni sastav po naseljima* (1995) i terenskim radom.

ON EKIM PROBLEMIMA ONOMASTIČKOGA NAZIVLJA

Prirodnogeografski uvjeti Bosne i Hercegovine su, s jedne strane, direktno odredili odlike prirodne vegetacije a indirektno uvjetovali veoma bogatu ojkonimiju sa zoološkim osnovama. Naime, kako je čovjek iz potrebe identificirao i diferencirao sve oko sebe, naročito ono što u njegovu životu ima osobit značaj, tako su i životinje dobile svoje nazive i imena. Primjerice, u priči „Konjska ikona“, iz zbirke *Bašta sljezove boje*, Branko Ćopić (1980: 43-44) razlikuje rasni naziv („Baš mi naročito ne ličiš na Đurđeva *bijelca*, ali besplatnom modelu nije red u zube gledati.“) od imena za konja („Djed pogleda našu *Mimu*, jednu staru mirnu kobilu...“). I dok je u tom suodnosu čovjek utvrdio pojmovnu razliku *ime* od *naziva*, prijepor se pojavio u pokušaju znanstvenoga usustavljanja: šta pripada općem leksiku a šta imenskoj

razini, i kako te riječi podrediti pravopisnim rješenjima pisanja velikim ili malim slovima? Ta su pitanja još uvijek aktuelna u lingvističkim radovima¹ budući da u znanstvenome diskursu sve do danas nije uvriježena razlika između pojmova *onim/ime* i *apelativ/naziv*, a u kontekstu određivanja *zoonima*.

Terminologija koja je u nastavku korištena ne oslanja se na izraz *zoonim*, jer se u radu ne govori o vlastitim imenima životinja, nego o njihovim nazivima koji su kao motivi poslužili u procesu imenovanja naseljenih mjesta. Za ovo potonje, predlaže se naziv *zojkonimi* u značenju imena naseljenih mjesta koja su motivirana realijama iz životinjskoga svijeta: nazivima životinja, njihovih zajednica i staništa.

OJKONIMI MOTIVIRANI NAZIVIMA IZ ŽIVOTINJSKOGA SVIJETA

U prošlosti Bosne i Hercegovine korist od životinja je bila višestruka, bilo da su posluživane u ishrani ili su služile za prijevoz, vuču i tovar, za izradu odjeće, pokrivala i prostirača, u ratu, narodnoj medicini za ljekovite pripravke ili seanse, za rasonodu i natjecanja itd. Njihova je korist uobličila pučku taksonomiju, na način da je definirala kulturne modele kroz prizmu narodnih vjerovanja i običaja. To je imalo odraz i na razvijenost leksika: sve ono što je malo, slabije ili nikakve koristi, nazivano je samo bubama, dok je korist porađala više naziva za krupnije životinje bile one divlje ili domaće. Zbog toga su veće životinje u općem leksiku, pa tako i u *ojkonimiji*, zauzimale više prostora. S tim u vezi, u skupini *ojkonima* kojima je *zoomorfni* motiv poslužio u imenovanju, oblikovane su tri grupe *ojkonima* u čijim je osnovama moguće prepoznati: a) sisare, b) ptice i c) sitne životinje (kukci, vodozemci i gmizavci).

Semantički tip: sisari

Za Bosnu se smatra da je, što se tiče prirodnoga bogatstva i poroda zemlje, bogat kraj. U tom se kontekstu naročito isticala Posavina. Međutim, ni Posavina ni Semberija ni Lijeve polje, kao ravnice i male bosanske žitnice, nisu ono što su mogle i trebale biti. Razloga tome ima više: zbog neuređenosti korita u prošlosti je taj dio često bio pod poplavama Save, Drine, Vrbasa i njihovih pritoka, pa su znatne površine dugo bile neplodne, pod močvarama i barama, a kada su korita uređena, ostajalo je

---

1. Usp. Rončević, Čilaš Šimpraga (2008), Finka (1984), Mihaljević (1984), Čilaš Šimpraga, Vidović (2023), Horvat (2016).

gusto šiblje, te je do zemljanih radova trebalo doći kroz mukotrpnu melioraciju, krčenjem šuma i šikara. Tako, u nizinskim dijelovima sjeverne Bosne, „do potkraj turske vladavine po poljima su bile velike šume, a živelo se u brdima, gde su pojedina domaćinstva raspolagala i sa po 300-400 dunuma (30-40 ha) zemlje, pa bi obrađivali samo po dvadesetak... Ranije, uopšte, malo se sejalo, a više se živelo od stoke i voća“ (Filipović 1969b: 94). Stočarstvo je u Bosni imalo primarni značaj. Zahvaljujući tome, razvila se i tzv. šumska privreda: mnoga su seoska domaćinstva imala privatne šume i proplanke, koji su služili, u prvome redu, kao paša za stoku i za žirenje svinja. Ljudi koji bi dovodili stoku, plaćali su za pašu. Zahvaljujući stočarskim kretanjima nastajala su mnoga naselja. Doseljednici su dolazili sa stokom i tako život u novom kraju otpočinjali s izvjesnim kapitalom. Primjerice, za majevičko područje Milenko Filipović sredinom XX st. piše da se ranije stanovništvo poglavito bavilo stočarstvom, da je stoka imala veći udio u narodnom životu, i da je bila glavni izvozni predmet (Filipović 1969). U stočnom fondu na kojem je počivalo seosko gospodarstvo, prva mjesta su zauzimali krava, bik/vol, konj, ovca, koza i magarac kao najproduktivnije životinje. Te životinje koje su bile u svakodnevnoj interakciji s ljudima, o kojima se brinulo zbog koristi koje su imali od njih, čovjek je i prozvao domaćim, tj. sebi bliskim. U toj se skupini naročito ističu goveda koja su bila najkorisnija jer su pored obrade zemlje i vuče tereta pružala mlijeko, meso, kožu i rogove koji su višestruko iskorištavani. Međutim, ti najkrupniji sisavci, koji su predstavljali golemu i važnu obiteljsku vrijednost, u seoskome gospodarstvu bili su rijetki zbog njihove obimne hranidbe koja je zimi bez aktivne ispaše bila otežana. „Društveni prestiž se sticao i mjerio po broju dobrih volova što su ih imala pojedina domaćinstva ... Imućni su držali po 3-5 jarmova volova: volovi su bili znak bogatstva“ (Filipović 1969a: 55). „Trgovci iz Trebinja su dolazili da kupuju goveda, koja su izvozili preko Dubrovnika. Bilo je i ovdašnjih ljudi koji su trgovali i izvozili u Dubrovnik i u Mletke“ (Filipović 1969b: 28). Njihov značaj u životu domaćega čovjeka moguće je prepoznati i u tome što je naselja imenovao prema njima, prateći pravilo imenovanja: da se objekt „ne imenuje po onom čega je mnogo“ (Šimunović 1976: 190) i latinsko pravilo *carum est, quod rarum est* (skupo je što je rijetko). Takvi su npr. ojkonimi: *Bak* (Kalinovik), *Bivolje brdo* (Čapljina), *Bravnice* (Jajce), *Bravski Vaganac* (Bosanski Petrovac), *Bravsko* (Bosanski Petrovac), *Kravarevo* (Gacko), *Kravica* (Bratunac), *Turjak* (Višegrad, Gradiška), *Turovi* (Trnovo), *Volari* (Šipovo), *Voloder* (Bosanska Krupa).

Uloga konja i goveda u životu ovdašnjeg čovjeka je donekle usporediva, jer je konj bio nužan na bojištima, njivi, šumi, putu i kulturi, odnosno iskorištavan je kao

pokretačka vojna snaga, za obradu zemlje, vuču, putovanje, zabavu (indirektno kao motiv narodnih kazivanja i direktno u najtecanjima). Analizirajući ulogu i značaj konja u bosanske srednjovjekovlju, Esad Kurtović se osvrće i na toponime koji u strukturi imaju odraz prisustva, mjesta i uloge konja, ističući toponime *Konjic*, *Konjsko*, *Konjina*, *Kobiljani* i *Kobila* (2014: 379-387). Iako je sam postanak imena još uvijek maglovit, uzme li se u obzir činjenica da se Konjic nalazio na važnom putu koji je dolinom Neretve spajao primorska područja s unutrašnjošću Bosne, da su osim trga i carinarnice u Konjicu bila i dva hana (svratišta) za smještaj putnika i tovara, i da se Konjic u mnogim historijskim potvrdama ističe kao odredišna tačka u kojoj se spominju cijene prijevoza po konju i tovaru², zrcali se razumna pretpostavka da je na ovome terenu njegovano konjogojstvo, uvjetovano društvenim, gospodarskim i trgovačkim kretanjima.

Da je konj bio opsesivan motiv u narodnoj umjetnosti, svjedoče i legendarna kazivanja o nastanku toponima, npr. *Konjsko* je „prema predanju dobilo ime po tome što je na tom mjestu uhvaćen konj „bez biljega“ koji je omogućio ženidbu careve kćerke“ (Kurtović 2014: 386). Konjske vještine su bile svodene i na manipulaciju, te su nerijetko konji zabavljali elitu i masu. Primjerice, poslije okupacije 1878. godine, Austro-Ugarska je u sjeveroistočnoj Bosni držala velike kontigente vojske zbog blizine granice sa Srbijom. Znatan broj oficira te vojske činili su austrijski, mađarski i češki plemići, koji su imali sklonost prema konjskim trkama. Od 1895. do 1905. godine trke su priređivane na lokaciji Jezerac, a od 1905. na uređenom trkalištu Obrijež, gdje su održavane do Prvog svjetskog rata. Ovakva su natjecanja organizirana još u Sarajevu na Butmiru i Bihaću (usp. Grabčanović 2006). Treba istaći i to da hercegovačko područje krša nastanjuju i divlji konji. Međutim, kako je to vidljivo i na Karti rasprostranjenosti nekih domaćih životinja u BiH, konji su bili više obilježje faune u Bosni nego i Hercegovini. Iz tog su razloga i ojkonimi motivirani ovim zoomorfnim oblikom, učestaliji u centralnim i sjevernim dijelovima Bosne i Hercegovine: *Konjbaba* (Goražde), *Konjic* (Konjic), *Konjević Polje* (Bratunac), *Konjoder* (Bužim), *Konjsko* (Posušje, Trebinje), *Konjkovići* (Tuzla), *Konjevići* (Kladanj, Zenica), *Kobilja* (Kneževo), *Kobilja Glava* (Sarajevo), *Kobiljača* (Sarajevo), *Kobiljak* (Bužim)

-
2. „Obrad Bogišić i Nadihna Krančić obavezali su se marta 1399. godine prevesti 5 tovara tkanina od Dubrovnika do Konjica. Četvorica vlahi iz katuna Nenka Krajsalića novembra 1402. godine ugovaraju prevoz 19 tovara tkanina do Konjica, za 4 perpera po tovaru, a za prijevoz putnika po konju 3 perpera i 6 groša. Februara 1403. godine vlah Bogdan Nikolić iz katuna Mirilovića ugovara prevoz 29 tovara robe do Konjica (in Chognić Bossine) uz cijenu od četiri perpera po tovaru ili konju (pro qualibet salma seu equo).“ (Kurtović 2014: 380-381)

Međutim, ovaj slučaj ne znači onimijsku analogiju, odnosno odstupanje od „biti psihologije imenovanja: da se ne imenuje po onom čega je mnogo, već po onom što je netipično, izuzetno, da bi upravo stoga na određenom terenu bilo razlikovno“ (Šimunović 1976: 190). Treba istaknuti da su konji, jednako kao i volovi, bili obilježje imućstva i da ih obični puk nije mogao lako posjedovati. Njihovu su ulogu najčešće nadomiještali magarci. Ta životinja koja zbog radinosti i izdržljivosti spada u skupinu tzv. biblijskih životinja, podlijevala je samarenju na način da je svakodnevno iskorištavan kao radna životinja, za prijenos hrane, vode, robe i ljudi, a moglo ga se naći i kako vrši žito. U usporedbi s bosanskim brdskim tovarnim konjem (Babić 1938) magarac ima živahniji korak, veću brzinu hoda i veću ustrajnost u radu, što je sasvim u suprotnosti s uvjerenjem da je tvrdoglav i lijen (Ernoić i dr. 2001: 135-136). Ova domaća životinja motivirala je ojkonime *Magarovci* (Jajce) i *Pulac* (Travnik).

Za razliku od magaraca, za koze je narodna mudrost držala da su spretne i vrlo prilagodljive različitim klimatskim i hranidbenim uvjetima, zbog čega su u prošlosti bile najzastupljenija domaća životinja bosanskohercegovačkoga seoskog gospodarstva. Primjerice, „pojedina domaćinstva na Majeveci su držala po 500-600 koza, a uopće nije bilo kuće bez koza“ (Filipović 1969a: 55). Međutim, kozarstvo je izgubilo primarni status u domaćinstvu kada je zakonskim zabranama, najprije iz vremena Austro-Ugarske (19. st.) a potom druge Jugoslavije (20. st.), zarad zaštite šumske zajednice od prekomjernog brsta i štete, spriječeno uzgajanje koza. Međutim, da je uzgoj nekada bio vrlo važan i dominantan na pojedinim područjima svjedoče ojkonimi: *Kozara* (Gradiška), *Kozarac* (Prijedor), *Kozarci* (Zenica), *Kozarde* (Rogatica), *Kozarevina* (Foča), *Kozaruša* (Prijedor), *Kozica* (Fojnica), *Kozice* (Gornji Vakuf - Uskoplje, Stolac), *Kozin* (Sanski Most), *Kozinci* (Gradiška), *Kozja Luka* (Trnovo), *Kozja Ravan* (Vlasenica), *Kozjak* (Lopare), *Jarci* (Višegrad), *Jardol* (Vitez)

Prije zakona kojim je zabranjeno držanje koza, ovce su uzgajane u manjem broju, a razlog tome je bila i masovna melioracija šuma: „kako nestaje šuma, ne mogu da drže ovce jer stradaju od metilja“ (Filipović 1969b: 28). Kako se njihovo mlijeko nije koristilo, čuvane su rijetko, radi vune i mesa u ritualnim gozbama ili vjerskim obredima kod muslimana. Zbog sličnosti na genetskoj, morfološkoj i fiziološkoj razini, mjesto koze u domaćem seoskom gospodarstvu ipak je nadomjestila ovca. I ona je uživala status biblijske životinje koja je malo tražila a puno davala, budući da bi i uz oskudnu pašu slabije kvalitete, ne samo opstajala, već i proizvodila. Potvrđeni su primjeri *Ovanjska* (Oštra Luka) te *Ovčarevo* (Travnik) i *Ovčari* (Konjic), u kojima je ova životinja indirektno poslužila kao motiv imenovanja, budući da su ojkonimi zapravo *nomina professionalia*.

Pored koza koje su bile stigmatizirane kao štetna vrsta, štetočinama su smatrani i miševi. Oni su u onirologiji, tumačenju snova, narodnoj mudrosti – frazeologiji, i uopće pučkim učenjima, imali negativan predznak, konotaciju zloslutnog predviđanja i zabrinutosti. Interpretaciju je poticala uloga miša u stvarnome svijetu budući da je nanosio štete u polju i kući, bio prenosilac bolesti i pri tome imao osobinu brzog razmnožavanja. Motivirali su ojkonime *Mišari* (Vlasenica) i *Miši* (Livno). Za lovicu ovih štetočina čovjek je pripitomio mačku, dok je funkciju čuvaru kuće povjerio psu kojega je kroz proces domestikacije naučio da služi, ide u lov i čuva druge životinje. Današnji jedinstven odnos koji je čovjek razvio s mačkom i psom izdvojivši ih kao kućne ljubimce, nastajao je u Europi tokom 19. stoljeća kada se čovjek počeo distancirati od prirode. Ipak, raniji suživot između ovih životinja i čovjeka počivao je na principu korisnosti, a kako je njihova korist bila neusporedivo manja u odnosu na ostale domaće životinje, tako je i njihov trag u ojkonimiji skoro neznatan: *Mačkovac* (Gornji Vakuf-Uskoplje, Gradiška, Lopare, Banovići), *Ćukovac* (Kneževo) i *Ćukovi* (Bihać).

Zbog sistematičnosti i preglednosti, u nastavku je urađen tablični prikaz ojkonima koji su motivirani nazivom sisara koji su prošli proces domestikacije. Iz predložene *Tablici 1* jasno je da su domaće životinje u životu stanovnika istraživanoga područja bile sastavni dio seoskoga gospodarstva, jer o tome svjedoče brojni ojkonimi koje su one svojim prisustvom motivirale. Razlog njihove učestalosti je jednostavan i počiva u činjenici da čovjek u jeziku češće koristi ono što mu je iskustveno, blisko i ono o čemu najviše zna.

Tablica 1. Ojkonimi motivirani nazivom sisara (domaće životinje)

apelativ	značenje lat.	ojkonim
bak /bik	' <i>Taurus</i> '	Bak (Kalinovik)
bivol	' <i>Bubalus</i> '	Bivolje Brdo (Čapljina)
brav	' <i>Pecus</i> '	Bravnice (Jajce), Bravski Vaganac (Bosanski Petrovac), Bravsko (Bosanski Petrovac)
ćuk	' <i>Canis</i> '	Ćukovac (Kneževo), Ćukovi (Bihać)
jarac	' <i>Capra</i> '	Jarci (Višegrad), Jardol (Vitez)
kobila	' <i>Equidae</i> '	Kobilja (Kneževo), Kobilja Glava (Sarajevo), Kobiljača (Sarajevo)
konj	' <i>Equidae</i> '	Konjbaba (Goražde), Konjic (Konjic), Konjoder (Bužim), Konjsko (Posušje)
koza	' <i>Capra</i> '	Kozara (Gradiška), Kozarac (Prijedor), Kozarci (Zenica), Kozarde (Rogatica), Kozarevina (Foča), Kozarska Dubica (Kozarska Dubica), Kozaruša (Prijedor), Kozica (Fojnica), Kozice (Gornji Vakuf-Uskoplje, Stolac), Kozin (Sanski Most), Kozinci (Gradiška), Kozja Luka (Trnovo), Kozja Ravan (Vlasenica), Kozjak (Lopare)
krava	' <i>Bos taurus</i> '	Kravarevo (Gacko), Kravica (Bratunac)
mačka	' <i>Felis</i> '	Mačkovac (Gornji Vakuf-Uskoplje, Gradiška, Lopare)
magarac	' <i>Equus</i> '	Magarovci (Jajce)
ovan	' <i>Ovis</i> '	Ovanjska (Oštra Luka)
svinja	' <i>Sus scrofa</i> '	Svinjarevo (Visoko, Kiseljak), Svinjašnica (Zavidovići)
vol	' <i>Taurus</i> '	Volari (Šipovo), Voloder (Bosanska Krupa)
zec	' <i>Lepus</i> '	Zecovi (Prijedor)

I dok su domaće životinje u osnovama ojkonima svjedočile njihovu nazočnost na mjestu imenovanja, s druge strane, nazivi divljih životinja su upućivali na nekadašnje prostiranje njihovih staništa. Takva staništa su se, uglavnom, nalazila u planinsko-kotlinskoj regiji Bosne i Hercegovine. Tu regiju odlikuje životinjski svijet koji se prilagodio uvjetima, te su prostrane šume životna zajednica vukova, medvjeda, lisica, risova ili divljih mačaka, divljih goveda i sitnih šumskih životinja. Ni fond zoomorfnih motiva u bosanskohercegovačkoj ojkonimiji nije zanemariv, budući da je čovjek svoj odnos s njima izgrađivao susretavši ih u lovu ili jednostavno braneći svoj dom ili stoku od njih. S obzirom na status divlje, razbojničke i krvoločne zvijeri, ne čudi što je upravo vuk predstavljao najčešću ojkonimsku osnovu. Ni ranije u Bosni lov nije imao privredni značaj u smislu da je neko živio isključivo od lova, ali je

posredno imao privrednog značaja jer su se na razne, dozvoljene i nedozvoljene načine, uništavale štetočine – zvijeri: lisice, vukovi, kune, tvorići... Primjerice, u sjeveroistočnoj Bosni, a tako i u drugim krajevima, „kada se namnože vukovi, traži se od vlasti odobrenje da se priredi hajka“ (Filipović 1969b: 29). Otuda i frazem *na vuka hajka, a lisica brkove briše*. Međutim, osim vuka, na divlje životinje se uopće gledalo kao na štetu za gospodarstvo, zbog čega su i druge vrste lovljene skoro do granica biološkoga opstanka, što bi u interpretacijama moglo biti blisko pojmu biocida (kao npr. u slučaju kune). O tome imamo potvrde u studiji s majevičkoga područja polovinom XX st.: „Nekada je bila senzacija ako se pojavi srna, a u novije vrijeme ima ih u velikom broju i velike su štetočine, naročito za kukuruze. Love ih. Pojavili su se i jeleni koji su još veće štetočine nego srne“ (Filipović 1969a: 58). Čestotnost ojkonima koji su motivirani nazivom sisara, i to divljih životinja, vidljiva je u tablici koja slijedi.

Tablica 2. Ojkonimi motivirani nazivom sisara (divlje životinje)

apelativ	značenje lat.	Ojkonim
lisica	<i>'Vulpes'</i>	Lisac (Novi Travnik), Lisice (Ljubuški)
medvjed	<i>'Ursus'</i>	Medvjedice (Hadžići), Međeđa (Višegrad, Sapna, Kozarska Dubica), Međeđe Brdo (Ključ)
jež	<i>'Erinaceus'</i>	Ježinac (Srebrenik)
košuta	<i>'Cervus'</i>	Košuta (Nevesinje), Košutica (Sokolac)
kuna	<i>'Martes'</i>	Kunovo (Foča), Kunja Glavica (Trebinje)
ris	<i>'Lynx'</i>	Risovac (Bosanski Petrovac, Jablanica)
srna	<i>'Capreolus'</i>	Srnetica (Drvar), Srnice Donje i Gornje (Gradačac), Podsrnetica (Bosanski Petrovac)
tur	<i>'Bos primigenius'</i>	Turjak (Višegrad, Gradiška), Turovi (Trnovo)
vuk	<i>'Vulpes'</i>	Vučevo (Gacko, Foča), Vučija (Trebinje), Vučine (Višegrad), Vučja Luka (Istočno Stari Grad), Vučkovci (Gradačac), Vukovije Donje i Gornje (Kalesija), Vukovine (Zavidovići), Vukovo (Tešanj), Palivuk (Kotor Varoš)

Semantički tip: ptice

Bosnu i Hercegovinu u faunističkom smislu odlikuje posebnost velikog broja različitih vrsta ptica. Njihovu je učestalost u ojkonimiji diktirala u prvome redu

prisutnost na terenu, pa su tako zabilježene samo gnjezdarike staničnice, koje su kroz cijelu godinu u zamjetnom broju bile obilježje nekoga prostora. S tim u vezi, raznolikost ptica grabljivica u ojkonimima ukazuje na nekadašnju brojnost njihovih staništa. U ovoj skupini motiva, koji su zajedno s ojkonimima predloženi u *Tablici 3*, ističu se udomaćene vrste ptica koje ljudi hijadama godina uzgajaju zbog višestruke koristi (kokoši, ćurke, patke, guske, golubovi), jer opskrbljuju čovječanstvo mesom, jajima, kožom, perjem i gnojem. Pernatu živinu je imala gotovo svaka kuća, tim više što je vrijedilo načelo gostoprimstva: „Sramota je nemati kokoši. Jer dođe li gost u kuću, odmah se kolje kokoš“ (Filipović 1969a: 57). Ranije su se jeli čak i golubovi.

Tablica 3. Ojkonimi motivirani nazivom udomaćenih ptica

apelativ	značenje lat.	ojkonim
golub	' <i>Columbidae</i> '	Golubinac (Ravno), Golubinja (Žepče), Golubići (Kalinovik)
guska	' <i>Anserinae</i> '	Gusak (Prnjavor), Guskovići (Goražde)
kokoška	' <i>Gallus</i> '	Kokošari (Travnik), Kokošiči (Vareš)
patka	' <i>Anatidae</i> '	Patkovača (Bijeljina), Patkovina (Foča)
pijetao	' <i>Gallus</i> '	Pijevac (Goražde)

I ptice grabežljivice su znale čovjeku nanositi štetu otuđujući sitnu živinu. Međutim, i neke od njih čovjek je naučio podrediti tako što ih je dresirao za lov. Prije nego se počelo loviti vatrenim oružjem, čovjek je imao dugu tradiciju lova sa sokolima koji su se nabavljali najviše iz okoline Maglaja i Tešnja, gdje su bili najbolji uzgaljivači sokola. Međutim, da ojkonimi kojima je *sokol* poslužio kao osnova u tvorbi, nisu uvijek imenovani direktno prema ovoj ptici, svjedoče četiri srednjovjekovna bosanska Sokola: Sokol na Plivi u Donjim Krajima, Sokol kod Gračanice u Usori, Sokol u Konavlima i Sokol u Međurječju, koji su zapravo toponimijske metafore. „Ime ovih utvrda je jasna asocijacija na poziciju ptice sokola koja sa uzvisine posmatra i kontrolira okolinu, što bi odgovaralo osnovnim osobinama utvrđenih kompleksa koji su na takvim mjestima izgrađeni radi efikasne kontrole šire sredine“ (Kurtović, Filipović 2011: 83).

Tablica 4. Ojkonimi motivirani nazivom za ptice grabljivice

apelativ	značenje lat.	ojkonim
sokol	<i>'Falco'</i>	Soko (Gračanica), Sokolac (Sokolac, Šipovo), Sokolina (Donji Vakuf), Sokoline (Kotor Varoš), Sokolište (Novi Grad), Donje i Gornje Sokolovo (Ribnik)
orao	<i>'Aquilinae'</i>	Orlice (Travnik), Orlišće (Konjic), Orlovača (Prijeđor), Orlovo Polje (Pelagićevo), Donji i Gornji Orlovci (Prijeđor)
jastreb	<i>'Accipitridae'</i>	Jastrebac (Zenica)
kraguj	<i>'Accipitridae'</i>	Kragujevac (Višegrad)

I manje korisne ptice su potvrđene u ojkonimskim osnovama (Tablica 5). To se pravda njihovim prisustvom na određenome mjestu, ali je dakako praćeno i činjenicom o dubokoj ukorijenjenosti raznih oblika praznovjerja koja su bila vezana i za životinje, a koja su prisutna i danas, iako se iz faze slavenskoga politeizma i magije davno iskoraćilo. Tako se proricalo preko ponašanja pernate živine: „Ako se sova zaleže u dimnjaku, to se tumači kao predznak velike nesreće. Ako žuna klikti u ljeto, biće grada, a ako se čuje da klikti u zimu, biće snijega. Ako kljunom zvrči, udara u drvo, biće kiše. Kad pjevaćicu (kukavicu) prvi put u godini čuješ, nemoj brojati koliko je puta pustila glas: toliko bi godina još živio“ (Filipović 1969a: 198).

Tablica 5. Ojkonimi motivirani nazivom za manje korisne ptice

apelativ	značenje lat.	ojkonim
ćaplja	<i>'Ardeidae'</i>	Ćaplje (Sanski Most), Ćapljina (Ćapljina)
kukavica	<i>'Cuculidae'</i>	Kukavice (Kupres, Rogatica)
sova	<i>'Strigidae'</i>	Sovjak (Gradiška)
vrana	<i>'Corvidae'</i>	Vranovina (Bosanski Petrovac), Vranpotok (Goražde), Vranjaće (Tomislavgrad), Vranjak (Modrića)
vrabac	<i>'Passer'</i>	Vrapci (Sokolac), Vrapće (Sarajevo), Vrapćići (Mostar)
žuna	<i>'Picidae'</i>	Žune (Prijeđor), Žunova (Olovo), Žunovi (Sokolac), Žunovnica (Hadžići)

Semantički tip: kukci, gmizavci i vodozemci

Premda su vrlo korisni, u najbrojnijoj životinjskoj skupini koja objedinjuje kukce, gmizavce i vodozemce, čovjek je rijetko prepoznao dobro. Zbog neznatne veličine i bez naročite uloge u čovjekovu životu, uglavnom nisu raspoznavani te je oblik *buba* nastao kao regionalni naziv za sve kukce, dok su ribe rijetko razvrstavane. Budući da brojnost kukaca čovjek nije mogao ignorirati, iz ove skupine je izdvajao mrave i pčele koji su djelovali nadahnjujuće na čovjeka, živeći u zadrugama i gradeći svoje zajednice, mravinjake i pčelinjake, nastambe u kojima su sa po nekoliko hiljada jedinki. I u tome je čovjek gledao na svoju korist, pa kako je od pčela mogao crpiti med, koji je u ishrani cijenjen jer je mijenjao šećer, uzgajao ih je najprije u pletenim trmkama a zatim u sanducima. Pored meda „veoma važan proizvod pčelarstva je bio vosak koji je imao višestruku namjenu. Od njega su se pravile svijeće kao osnovno sredstvo rasvjete tokom srednjovjekovnog perioda. Pošto je pčelarstvo proizvodilo više voska nego meda, bilo je prirodno da se viškovi voska počnu izvoziti van zemlje, te se kao predmet izvoza iz Bosne u Dubrovnik vosak spominje dosta rano, još krajem 13. stoljeća. Radilo se o čistom i finom vosku kojim se preko Dubrovnika snadbijevalo i talijansko tržište. U prvoj polovini 15. stoljeća trgovina voskom je dosegla tolike razmjere da se po značaju mogla svrstati odmah iza plemenitih metala (Filipović 2018). Sve to je moglo biti razlogom zašto su ojkonimi bili više motivirani pčelama nego drugim kukcima (usp. *Tablica 6*).

Tablica 6. Ojkonimi motivirani nazivom kukaca

apelativ	značenje lat.	ojkonim
mrav	' <i>Formicidae</i> '	Mravi (Goražde), Mravica (Prnjavor), Mravinjac (Goražde), Mravići (Doboj), Mravljača (Foča), Mraovo polje (Kostajnica)
pčela	' <i>Apinae</i> '	Čelina (Konjic), Čelinac Gornji i Donji (Čelinac), Čelinovac (Gradiška), Čelinja (Velika Kladaša), Čelić (Čelić)
obad	' <i>Tabanus</i> '	Obadi (Kalinovik, Srebrenica)

Zbog velike vodene površine i kvalitete stajaćih i tekućih voda, vodena fauna u Bosni i Hercegovini je raznorodna i raznovrsna. Riba ima u obilju i ne samo u jezerima i rijekama nego i u močvarama. „Ribolov na rijekama davan je ranije u zakup. Prvi zakupci ribolova na Savi, Bosni i barama u bivšem gradačkom srezu, bili su profesionalni ribari Nijemci iz Apatima“ (Filipović 1969b: 127). Tako se razvijala privreda slatkovodnog ribarstva na sjeveru Bosne. Korijeni ribolova kao privredne

grane vuku se iz srednjovjekovnog perioda jer su „mnoge rijeke i jezera korišteni za ribolov, postojali su i specijalizirani vještački ribnjaci u kojima se gajila riba ... Riba je u ishrani imala veliku ulogu, pa su Dubrovčani često bosanskim vladarima i vlasteli poklanjali usoljenu ili svježu ribu“ (Filipović 2018: 508). Međutim, iako su korišteni kao živi mamci u ribolovu, crvi i gliste nisu zadobili čovjekovu pažnju da ih uzgaja. Inače je herpetofauna Bosne i Hercegovine, osobito dio koji se odnosi na gmizavce, slabo istražena. Kao da se naučna inertnost za ovaj dio oslanja na opću narodnu nezainteresiranost, jer što se tiče gmizavaca ojkonimija razlikuje tek crve od guštera. Budući da ih se užasavao ili gadio, čovjek je uglavnom zazirao od gmizavaca.

Tablica 7. Ojkonimi motivirani nazivima iz herpetofaune

apelativ	značenje lat.	ojkonim
crv	<i>'Vermes'</i>	Crvarevac (VK), Crvica (Goražde, SRC)
gušter	<i>'Algyroides'</i>	Gušteri (ZV)
rak	<i>'Crustacea'</i>	Rakovac (Pale, Bratunac, Novi Grad, Srbac)
riba	<i>'Pisces'</i>	Ribnik (Ribnik)
šaran	<i>'Cyprinus carpio'</i>	Šarani (TREB)
žaba	<i>'Anura'</i>	Žabica (Ljubinje), Žabljak (Livno, Tešanj), Donji Žabar (Donji Žabar)

TVORBENE ZNAČAJKE

Kada se prilazi ojkonima koji su motivirani nekim nazivom iz životinjskoga svijeta nužno je obratiti pozornost na njihovu tvorbu, kako bi se valjano zaključilo jesu li motivi iz životinjskoga svijeta ojkonime motivirali direktno ili indirektno. Tako se utvrđuje je li ojkonim s apelativnom osnovom i zoomorfnim sadržajem (npr. *Košuta*), s apelativnom osnovom i etničkim sadržajem (npr. *Janjari*), s antroponimnom osnovom i prisvojnim sadržajem (npr. *Vukovo* ili *Golubići*), s apelativnom osnovom koja iskazuje čime se lokalni ljudi bave, što su zapravo profesionalni ojkonimi (npr. *Ovčari*, *Kravarevo*).

Ojkonimi su nastajali ojkonimizacijom bez ikakvih dopuna, u singularnim: *Bak, Lisac, Košuta, Gusak, Pijevac, Soko*, i uvjetno rečeno bez ikakvih dopuna u pluralnim oblicima: *Čaplje, Gušteri, Jarci, Kukavice, Lisice, Obadi, Šarani, Vrapci, Zecovi, Žune*. Ovi ojkonimi uglavnom ukazuju na prisustvo (u trenutku imenovanja ili ranije) životinja na objektu. Tek bi se u slučaju Sokola moglo uključiti metaforično tumačenje prema geografskome položaju, o čemu je ranije u radu pisano.

Neki apelativi koji su motivirali analizirane ojkonime u općem jeziku sadržavaju deminutivne ili augmentativne sufikse, dok njihove ojkonime tretiramo bezafiksanim, da sadržavaju -*ø* ojkosufiks (formalno deminutivne forme: *Kozica, Kozice, Medvjedice, Košutice, Srnice, Vranjak, Vrapče, Vrapčići, Mravica*, i formalno augmentativne forme: *Čelina, Sokolina, Vranjače*). Na planu semantike takav ojkonim postaje alosem, tj. semna varijanta, budući da dolazi do nijansiranja značenja, jer leksičko značenje vremenom postaje sporadično i u funkciji ojkonima, iz prostoga razloga što „pri nastanku imena leksičko je značenje uvijek prisutno, ali što se više ističe toponomastička funkcija, to se brže gasi apelativno i bogati onomastičko značenje“ (Šimunović 1978: 299). Tako se ono zbog izvanjezičkih razloga gubi i u mnogih ojkonimima više nije prepoznatljivo. Isti je slučaj sa sufiksom -*ača* koji se dodaje pridjevskim osnovama (*Patkovača, Orlovača, Mravljača*), ili sufiksom -*ac* koji se dodaje na pridjevske ili imenske osnove (*Ćukovac, Mačkovac, Ježinac, Risovac, Golubinac, Kragujevac, Čelinac, Sokolac, Kozarac, Jastrebac*).

U ovome korpusu je česta konverzija ili preobrazba kao bezafiksani tvorbeni način koji počiva na prelasku jedne vrste riječi u drugu, pri čemu se mijenjaju gramatička obilježja osnovne riječi, ali nema promjene njenog glasovnog sastava: novodobijena riječ uzima gramatička obilježja one vrste riječi u koju stupa (GBJ 2000: 308). Ovim tvorbenim načinom, univerbizacijom, nastaju tzv. krnji ojkonimi, i to kontekstnim elidiranjem na sljedeći način:

konjsko polje / brdo >*Konjsko*
čapljina luka / ravan >*Čapljina*

Na isti način nastali su ojkonimi: *Ovanjska, Kozin, Bravsko, Ćukovi, Kobilja, Konjsko, Međeđa, Kunovo, Vučevo, Sokolovo, Čapljina, Čelinja*. Većina tih oblika potvrđena je i kao sastavnica dvorječnih ojkonima. Kod kvalitativnih višečlanih ojkonima, pridjevski član nastaje od naziva životinje, npr. orlovo-, kozja-, bivolje-, međutim tad ne znači posjedovanje. Značenje ojkonima ne ovisi samo o značenju pridjevske osnove nego i o imenici uz koju dotični pridjev stoji. U bosanskohercegovačkoj ojkonimiji takvu poziciju imenice u ojkonimskoj sintagmi pune

oblici *brdo, do, draga, glava, gora, kosa, luka, njive, polje, ravan, voda, potok*, pa budući da su to sve topografski termini, razvija se značenje ‘mesta na kojem je prisutna ili je bila prisutna životinja što je u osnovi’. Takvi su sljedeći ojkonimi: *Bivolje Brdo, Bravski Vaganac, Kobilja Glava, Kozja Luka, Kozja Ravan, Međeđe Brdo, Vučja Luka, Orlovo Polje*.

Prisutni su i ojkonimi tvoreni nastavkom *-(ov/ev)ići* koji bi mogli biti antroponimskoga postanja i kao takvi potencijalno upućuju na vlasništvo, takvi su: *Konjevići, Govedovići, Čavčići, Kokoščići, Golubići* i dr.

ETIMOLOŠKE ZNAČAJKE

Pretkazivo, u ojkonimskim osnovama prepoznati su idioglotski leksemi, odnosno slavenski nazivi životinja koji se u bosanskome jeziku koriste i danas. Pored toga što svjedoče istrajnost slavenskih naziva, ojkonimi progovaraju i o dalekoj prošlosti. Mnogi nazivi iz domene životinjskoga svijeta su u poredbenoj gramatici ukazali na zajednički slavenski jezik i pomogli da se bolje sagleda slavenska daleka prošlost i načini kako je čovjek percipirao neke životinje. Zanimljivo je da nazivi za bika i pčelu potiču iz istoga korijena: čovjek ih je najprije doživio afektivno, kroz buku koju su stvarali. Tako je iz psl. **būkati* u značenju ‘snažno se oglašavati’ nastalo **bykъ* u značenju goveda lat. *Taurus*, i **bъčela* u značenju kukca lat. *Apis* (usp. Snój 2006: 71, 93, 111). Dominantni slavenski korijen u ojkonimima moguće je prepoznati u sljedećem prikazu.

etimologija	apelativ
psl. <i>*bykъ</i> (Snój 2006: 71)	bik
psl. <i>*bъčela</i> (Snój 2006: 111)	pčela
psl. <i>*bōrnъ</i> (Snój 2006: 85)	brav
psl. <i>*čapъl'a</i> (Snój 2006: 109)	čaplja
psl. <i>*čьrnъ</i> (Snój 2006: 121)	crv
psl. <i>*golōbъ</i> (Трубачёв 1979: 215)	golub
psl. <i>*gōsъka</i> (Трубачёв 1974: 88)	guska
psl. <i>*arēbъ</i> (Трубачёв 1974: 73-74)	jarebica
stsl. <i>kokošъ</i> (Трубачёв 1983: 115)	kokoš
psl. <i>*korwa</i> (Snój 2006: 345)	krava
psl. <i>*košōtъ</i> (Трубачёв 1984: 193)	košuta
psl. <i>*koza</i> (Gluhak 1993: 340)	koza

psl. <i>*kragujъ</i> (HER 2002:622)	kraguj
psl. <i>*kuna</i> (Трубачёв 1987: 103)	kuna
psl. <i>*lisica</i> (Gluhak 1993: 378)	lisica
psl. <i>*orъbъ</i> (Gluhak 11993:455)	orao
psl. <i>*sokolъ</i> (Gluhak 1993: 570)	sokol
psl. <i>*srъna</i> (Gluhak 1933: 577)	srna
psl. <i>*ryba</i> (Gluhak 1993: 526)	riba
psl. <i>*vorbъcъ</i> (Gluhak 1993: 680)	vrabac
psl. <i>*vornъ</i> (Gluhak 1993: 681)	vrana
psl. <i>*vъlkъ</i> (Gluhak 1993: 688)	vuk
psl. <i>*zajęcъ</i> (Gluhak 1993: 694)	zec
psl. <i>*zъмja</i> (Gluhak 1993: 689)	zmija
psl. <i>*žaba</i> (Gluhak 1993: 704)	žaba

Da *exemptio regulum confirmat* (iznimka potvrđuje pravilo) svjedoči zoomorf *bivol*, koji je usamljen primjer u analiziranome korpusu. Taj je grecizam *βovς* u značenju ‘bik, vo, krava, usp. goveče’ (Senc 1910: 159), preko latinskoga kao jezika posrednika (lat. *bubulus* usp. Žepić 1985: 38) zaprimljen u bosanski jezik.

ZAKLJUČAK

Principi imenovanja toponima su usko povezani s prirodnim i geografskim karakteristikama područja, uključujući životinjski svijet, pa smo proučavajući toponimiju Bosne i Hercegovine obratili pažnju na imena naselja – ojkonime. Međutim, ojkonimi motivirani nazivima životinja ne svjedoče samo o raznovrsnosti faune proučavanoga područja u prošlosti, nego iz odnosa prema životinjama profiliraju Bosance i Hercegovce kao konzumente, stočare, zemljoradnike i lovce. Da je životinjski svijet bio u prisnoj vezi s čovjekom svjedoči široka lepeza motiva (50 različitih motiva oblikovalo je 157 ojkonima), tim više što je sematička analiza utvrdila da preovladava klasa sisara (25) i da je najbrojnija skupina ojkonima motiviranih nazivima domaćih životinja (44). To opravdavamo činjenicom kulturnoga razvitka i civilizacijskoga napredovanja, jer se kroz stoljeća uloga životinja u životima ovdašnjega čovjeka, od nekadašnjega (straho)poštovanja prema njima, sve više se svodila na predmetnost – uzgoj, sredstvo prehrane, koristi i biološke manipulacije. Ujedno, to je i potvrda kako su u prošlosti stočarstvo i zemljoradnja bili najčešći životni izbor Bosanaca i Hercegovaca. Tome je svjedočila i tvorbena analiza koja je utvrdila brojne ojkonime čija je zoomorfna osnova iskazivala čime su se lokalni ljudi bavili, što su zapravo profesionalni ojkonimi, potvrdivši da je poljoprivreda najstariji oblik gospodarenja u Bosni i Hercegovini. Ojkonimi nastali ojkonimizacijom bez ikakvih dopuna ukazuju na prisustvo (u trenutku imenovanja ili ranije) životinja na objektu. U slučaju motivacije preko apelativa *sokol* do izražaja dolazi domišljatost, pronicljivost i kreativnost domaćega čovjeka u pozicioniranju naselja i u metaforičnome imenovanju.

Predvidivo, nazivi naselja i njihovo lociranje su potvrdili zoogeografske odlike Bosne i Hercegovine, pa su tako primjeri motivirani krupnim životinjama, bilo da su svjedočile stočarstvo ili lov, odlika zoogene oblasti planinsko-kotlinske Bosne i visoke Hercegovine. Etimološkom analizom je zaključeno da se nazivi predstavnika životinjskog svijeta, koji su potvrđeni u osnovama ojkonima, sreću i u savremenom jeziku. Zanimljiva je potvrda ojkonima Risovac, Turjak i Turovi, koji referiraju na

divlje životinje, koje su, pretpostavlja se, nestale u ovim krajevima. Može se pretpostaviti da su nekada na teritoriji ovih naselja postojale te životinje, pa otuda i njihova imena. Podatak da je u korpusu samo jedna potvrda iz posuđeničkog korpusa, navodi na zaključak o slavenskome kontinuumu.

IZVORI

1. *Sistemska/sustavna spisak općina i naseljenih mjesta Bosne i Hercegovine* (2013), Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, Federalni zavod za statistiku FBiH, Republički zavod za statistiku RS, Sarajevo
2. *Abecedni spisak naselja u SFRJ. Promene u sastavu i nazivima naselja za period 1948-1990* (1991), Savezni zavod za statistiku SFRJ, Beograd
3. *Imenik naseljenih mjesta u SFRJ* (1985), Novinsko-izdavačka ustanova Službeni list SFRJ, Beograd
4. *Stanovništvo Bosne i Hercegovine. Narodnosni sastav po naseljima* (1995), Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, Zagreb

LITERATURA

1. Brozović Rončević, Dunja, Ankica Čilaš Šimpraga (2008), "Nacrt za zoonomastička istraživanja (na primjeru imena konja)", *Folia onomastica* 17, 37–58.
2. Čilaš Šimpraga, Ankica, Domagoj Vidović (2023), "Onomastičko nazivlje", u: Mihaljević, Milica, Željko Jozić (ur.), *Hrvatsko jezikoslovno nazivlje*, 379–389.
3. Čopić, Branko (1980), *Bašta sljezove boje. Glava u klancu noge na vrancu*, Svjetlost - Veselin Masleša - Sarajevo, Prosveta - Beograd
4. Ernoić, Miljenko, Dragutin Vincek, Jasna Govorčin (2001), "Mogućnosti korištenja magaraca", *Stočarstvo*, 55(2), 135-140.
5. Filipović, Emir O. (2018), *Bosansko kraljevstvo. Historija srednjovjekovne bosanske države*, Mladinska knjiga, Sarajevo
6. Filipović, Milenko S. (1969a), *Majevica. S osobitim obzirom na etničku prošlost i etničke osobine majevičkih Srba*, ANUBIH, Sarajevo
7. Filipović, Milenko S. (1969b), *Prilozi etnološkom poznavanju sjeveroistočne Bosne*, ANUBIH, Sarajevo

8. Finka, Božidar (1984), "Ime i naziv", *Jezik*, 32(1), 14-15.
9. Galić, Branka (1996), "Nikola Visković. Životinja i čovjek. Prilog kulturnoj zoologiji", *Književni krug*, Split, 431-439.
10. GBJ (2000), *Gramatika bosanskog jezika*, Jahić, Dževad, Senahid Halilović, Ismail Palić, Dom štampe, Zenica
11. Gluhak, Alemko (1993), *Hrvatski etimološki rječnik*, August Cesarec, Zagreb
12. Grabčanović, Mustafa (2006), *Bijeljina i Bijeljinci*, BZK Preporod, Bijeljina
13. HER (2002), Anić, Vladimir; Dunja Brozović Rončević, Ivo Goldstein, Slavko Goldstein, Ljiljana Jojić, Ranka Matasović, Ivo Pranjković, *Hrvatski Enciklopedijski Rječnik*, Novi Liber, Zagreb
14. Horvat, Joža (2016), "Imena konja u Kurelčevu djelu *Imena vlastita i splošna domaćih životin u Hrvatov a ponekle i Srbalj s primětbami (1867.)* iz zoonomastičke perspektive", *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje*, 42(1), 21-60.
14. Никаева, Татьяна Михайловна, Дина Сергеевна Егорова (2022), "Место зоо- и фитооиконимов в топонимической системе Республики Саха (Якутия)", *Арктика XXI век. Гуманитарные науки*, 3/29, 83–101.
15. Kurtović, Esad (2014), *Konj u srednjovjekovnoj Bosni*, Sarajevo
16. Kurtović, Esad, Emir Filipović (2011), "Četiri bosanska Sokola", *Pregled: časopis za društvena pitanja / Periodical for Social Issues*, 1, 83–114.
17. Mihaljević, Milica (1984), "O terminološkom nizu: leksem-riječ-termin-naziv-ime-znak-izraz", *Jezik*, 32(2), 57-59.
18. Snoj, Marko (2006), *Slovenski etimološki slovar: Tretja izdaja*, Inštitut za slovenski jezik, Ljubljana
19. Šimunović, Petar (1976), "Problemi u jugoslavenskoj onomastici", *Prva jugoslovenska onomastička konferencija*, CANU, 187-200.
20. Šimunović, Petar (1978), "Na granici toponima i apelativa", *Filologija*, 8, 299-308.
21. Грубачёв, Олег Николаевич (1974-1987), *Этимологический словарь славянских языков*, АНСССР, Наука, Москва

OICONYMS OF ZOOMORPHIC ORIGIN IN THE TOPONYMICAL SYSTEM OF BOSNIA AND HERZEGOVINA

Summary

The article is devoted to the study of oikonoms of Bosnia and Herzegovina, formed from zoomorphic motifs. The relationship between the oikonym and the zoonym is discussed. How animal terms perform the function of place names has been demonstrated with examples. In the main part of the paper, the author presented the semantic types of zooikonoms. The approach includes the formation and etymology information. Accordingly, the largest number of zooikonoms are of Slavic origin while only one is Greek, which only underlines the theses of the Slavic naming continuum in terms of place naming. It is concluded that the study of zooikonoms is important not only for determining the fauna of the region but also for the relationship between man and nature.

Keywords: onomastics; toponyms; oikonoms; zooikonoms; zoomorphic motifs

Adresa autorice

Author's address

Indira Šabić

Univerzitet u Tuzli

Filozofski fakultet

indira.sabic@untz.ba

